UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Rev: Et Eximii Patris P. Francisci Aloysii Kamperger E Societate Jesu Ss: Theologiæ Doctoris ejusdémque olim in Carolo-Ferdinandæa Universitate Pragensi Professoris Publici & Ordinarij Dein ...

Kamperger, Franz Alois

Eystadii, 1705

Articulus IV. An Angeli sint substantiæ intellectuales?

urn:nbn:de:hbz:466:1-84291

Visual Library

nis. *Ad 1. Confir: Neg. Ant: Argumenti & Conf: probationis*, nihil enim obstat, quò minùs eadem cognitio indivisibilis respectu unius objecti sit magis clara, quàm respectu alterius, respectu unius objecti intuitiva, respectu alterius abstractiva. Sic cognitio, quâ seipsum comprehensivè cognoscit Angelus, est intuitiva respectu essentiæ Angelicæ, abstractiva respectu effectuũ possibilium ab Angelo producibilium. Item cognitio intuitiva visionis beatificæ multò clariùs repræsentat visionem, quàm ejus objectum, DEUM: unde etiam docetur non fore beatificam. *Ad 2.* ℟. 1. dubium esse, utrùm accidentia spiritualia intendantur per additionem graduum, de quo aliàs. ℟. 2. *permisso Ant: Dist: Conf:* non repugnant rei spirituali partes integrantes, rei spirituali substantiali, Neg: accidentali, subdistinguo: non repugnant rei spirituali accidentali partes integrantes extensivæ, Neg: intensivæ Con. disparitas est; quia partes intensivæ gratiæ non sunt superfluæ, cùm valeant ad communicandum magis effectum subjecto, partes autem extensivæ essent superfluæ, quia cùm gratia ordinetur ad informandam substantiam spiritualem indivisibilem, non possent illi tribuere majorem vel minorem effectum formalem. Adde, extensionem qualitatum provenire à subjecto quanto, aut saltem termino, cui commensurantur, quale subiectum, non est subjectum gratiæ habitualis, quod necessariò est spirituale. Neque verum est, intensionem & extensionem non differre nisi per ordinem ad easdem, vel diversas partes subjecti, tum quia intensio, si fit per additionem graduum, fieri debet per additionem graduum heterogeneorum, non item extensio, ut suppono ex Physicis: tum quia intensio qualitatum non dicit ordinem ad subjectum, vel terminum quantum, sic verò propriè dicta extensio. *Ex quo patet ad 3. Neg.* enim *assumpt:* tum, quia probabilius est gratiam non posse uniri, nisi subjecto spirituali: tum, quia ob rationes dictas antea, gratia habitualis non habet partes extensas. Unde, si uniretur subjecto materiali, non extenderetur per correspondentiam partium suarum ad partes subjecti, sed eo modo, quo anima extenditur in corpore essendo tota in toto, & tota in singulis partibus.

Artic. IV. An Angeli sint substantiæ intellectuales?

Resp. Esse. Prob: 1. authoritate tum scripturæ, quæ Angelis tribuit intellectualitatem, & operationes intellectûs, ut Qu: 1. art: 1. dictum est: tum Philosophorum, qui propterea substantias illas, quas nos vocamus Angelos, vocabant Intelligentias. *Prob:* 2. ratione à posteriori: multa enim quæ præstant Angeli, fieri non possunt absque intellectu; adsunt enim advocati à Magis, percipiunt, & exequuntur eorum imperia, cognoscunt hominum sensa signo aliquo exteriore indicata, unde etiam cum ijs loquuntur, & percipiunt loquentes: non cognoscunt autem per cognitionem sensuum & phantasiæ, ut bruta, cùm sint incorporei, ut dictum est; ergo per cognitionem intellectualem. Præterea tentant per occultas mentis suggestiones, timent, & refugiunt amuleta sacra, exorcismos spirituales &c. Idem *probatur* ex motu Cœli: hic enim non provenit ab intrinseco, ut suprà dictum est, sed à motore extrinseco, qui quidem motor est vivens, ut omnes admittunt, non est autem vivens sensitivum & vegetativum, cùm sit perpetuus & incorruptibilis, sicut motus ipse est perpetuus & indefectibilis; ergo est vivens intellectuale. Cùm ergo motores cœlorum sint Angeli, ut Q: 1. art: 2. dictum est, relinquitur, Angelos esse substantias intellectuales. *Prob. 3.* quia anima rationalis est substantia intellectualis, ut suppono interim ex Animastica; ergo à fortiori Angelus, homine simpliciter superior & perfectior. *Prob: denique à priori:* implicat substantia immaterialis non intellectiva, atqui Angeli sunt substantiæ immateriales, ut dictum est; ergo intellectivæ. *Maj: Prob:* 1. dantur defacto omnes gradus rerum possibiles juxta dicta Q: 1. art: 2. sed defacto non datur substantia immaterialis non intellectiva, ut omnes admittunt, patétque ex Lateran: sub Innocent: 3. quod triplicem solùm agnoscit differentiam creaturarum, unam penitus materialem, & nullatenus intellectivam, videlicet mundanam; unam purè immaterialem & purè intellectivam, seu Angelicam; unam ex parte immaterialem, & similiter ex parte intellectivam, nempe hominem; ergo substantia immaterialis non intellectiva non est possibilis. *Prob: 2. eadem Maj:* immaterialitas est ratio, cur cognoscens possit cognoscere, & juxta gradum immaterialitatis, est gradus cognitionis, ergo immaterialitas perfecta, sive carentia omnis materiæ erit ratio cognitionis perfectæ, sive intellectualis; ergo implicat substantia immaterialis non intellectiva. *Ant: patet inductione:* omnia enim, quæcunque cognoscunt, recedunt aliquomodo à materia, quod ipsum *probatur:* quia proprium materiæ est limitare & coarctare formam ad hoc numero compositum & facere, ut sit hoc tantùm, & non aliud; atqui quæcunque cognoscunt, præter id, quod sunt, fiunt quodammodo intentionaliter id, quod cognoscunt, ergo recedunt à materia. *Min: Prob:* fieri enim aliud, est recipere formam alterius, atqui omnia quæ cognoscunt, recipiunt in se formam objecti cog-

cogniti, non quidem formam physicam, & materialem (aliàs cognoscens lapidem fieret physicè lapis) sed intentionalem & à materia abstractam, id est, speciem impressam, quæ ideo dicitur abstracta esse à materia, quia non recipitur in materia ejus rei, cujus est species, sed in cognoscente; adeóque imitatur formas spirituales, & immateriales, quæ existunt extra materiam. Neque obstat, quòd species hujusmodi recipiantur in potentia subinde aliqua materiali cognoscentis, v. g. species visiles lapidis in potentia visiva; non enim recipiuntur in ea, in quantum sunt species, & formæ intentionales objecti, sed in quantum sunt accidentia physica quædam certi generis, ac speciei: habent enim huiusmodi species duplex quoddam esse, unum physicum & entitativum, in quantum in se & secundùm se sunt quoddam accidens certæ speciei, & secundùm hoc pendent à materia, sicut alia quædam accidentia. Alterum est esse intentionale, in quantum sunt species & formæ vicariæ objecti, objectivè & in ordine ad cognitionem terminandam idem penitus cum objecto; & secundùm hoc non dependent à materia, sed existunt extrà & abstractæ ab illa. Ad eum ferè modum, quo Petrus aliàs civis, constitutus Legatus Cæsaris, habet duplex esse, unum quasi ad se, in quantum est hic homo privatus, & secundùm hoc potest dependere, v. g. à Magistratu civico; unum ad aliud, & repræsentativum alterius, nimirum Cæsaris, in quantum Legatus, & idem repræsentativè moraliter cum ipso, & secundùm hoc est independens ab omni Magistratu. Quod si quæras, in quo consistat illa major, minórve remotio rerum à materia, in qua fundari dicimus magis minúsve perfectam cognoscitivitatem; R. & dico, duo maximè esse propria materiæ. 1. Quòd sit pura potentia passiva; quantò ergo res quæpiam minus in se continet potentialitatis passivæ, tantò ampliùs recedit à materia, cùm minùs participet de proprietate illius. Cùm igitur in rebus inanimatis & plantis omnia sint potentialia (nihil enim in ipsis datur, quod non sit vel ipsa potentia passiva, sive materia, vel receptum in materia, & dependens in esse ab illa) ideo inanimata & plantæ sunt purè materialia & immersa materiæ. bruta verò, licèt etiam sint ex maxima parte potentialia (quidquid enim in ipsis ferè datur, est similiter, vel materia, vel forma recepta in materia, & pendens ab illa) quia tamen sunt capacia specierum intentionalium, quæ sunt formæ abstractæ à materia, ut dictum est, ideo quoad esse suum accidentale recedunt jam aliquomodo à materia, quamvis non ita ac homo: hic enim non tantùm quoad aliquod esse accidentale, sed etiam substantiale recedit aliquomodo à materia, quia non tantùm est capax specierum abstractarum à materia; sed insuper forma illius substantialis potest subsistere per se & extra materiam, quamvis existere etiam possit in materia. Angelus verò, quia non solùm potest existere extra materiam, sed neque ullo modo per modum formæ ordinatur ad materiam, ideo adhuc magis recedit à materia, quàm homo; quia tamen componitur ex essentia & esse, ex natura & subsistentia, ex substantia & accidentibus, tanquam ex potentia & actu, hinc involvit adhuc aliquid potentialitatis, nec est remotus omnino à materia. Denique DEUS, cùm nihil omnino contineat potentialitatis passivæ, sed sit actus purus & expers omnis compositionis, ideo ex hoc capite longissimè omnium & omnimodè distat à materia. Altera materiæ proprietas est, quòd limitet formam ad certum numero compositum; unde quantò res est, aut esse potest plura, tantò iterum recedit magis à materia, quæ est principium limitationis. Cùm ergo rursus res inanimes & plantæ nullo modo possint esse alia, quàm hoc, quod sunt (cùm neque possint in se recipere formas aliorum physicas, nec intentionales, seu species impressas) ideo nullo modo recedunt à materia. Bruta verò, cùm possint in se recipere formas intentionales aliorum, & ita fieri intentionaliter alia, recedunt jam aliquatenus à materia: quia tamen valde paucorum, videlicet solorum sensibilium, formas possunt recipere, hinc recessus brutorum à materia est valde modicus. Post hoc sequitur homo, qui, quia non solùm rerum sensibilium, sed etiam insensibilium, non tantùm singularium, sed etiam universalium formas intentionales recipit, longiùs jam removetur à materia, quàm bruta. Sed, quia homo non habet in se actu omnium rerum formas intelligibiles, & species, quas habere potest, sed eas successivè acquirit, & fabricat per intellectum agentem, hinc non tantum distat à materia, quantum Angelus, qui omnium rerum (saltèm naturalium) species & formas intentionales sibi habet concreatas, ut inferiùs dicetur, unde etiam caret intellectu possibili & agente. Non distat tamen adhuc omnimodè à materia, sicut DEUS; tum, quia DEUS est omnia, non tantùm intelligibiliter, sed etiam physicè, in quantum illa sunt ens, non item Angelus; tum, quia DEUS est per essentiam suam species & forma intelligibilis rerum, & quidem omnium omnino, & insuper species perfectissima, nimirum intuitiva & comprehensiva, imò supercomprehensiva, Angeli verò habent solùm aliarum rerum formas intelligibiles per accidens, & sibi superadditas, & quidem non omnium omnino rerum, neque intuitivas omnes, & comprehensivas, ut suis locis infrà dicetur. Ubi

etiam

etiam breviter adnoto: in rebus cognoscitivis statum physicum proportionari statui intentionali, ita, ut quo modo se habet res cognoscitiva quoad modū essendi, ita se eadem habeat, quoad modum cognoscendi. Hinc DEUS, sicut quoad modū essendi est actus purus physicus, id est, ipsū esse actuale omnium entium, in quantum entium; ita quoad modum cognoscendi, est actus purus intentionalis, id est, ipsa species actualis & actuale intelligere omnium intelligibilium. *A*ngelus verò, sicut non est actus purus physicus essendi, sic nec est actus purus intentionalis intelligendi, sed est in potentia ad utrumque; hinc intelligit per species, & cognitionem distinctam: sicut tamen essentia ipsius est omnino simplex, non autem composita ex potentia & actu, habétq; omnem perfectionem substantialem, simul ab instanti primo suæ existentiæ acceptam à DEO, non tamen omnem accidentalem, sed illam sibi ipsi acquirit, transeundo v. g. à loco ad locum; ita vis ipsius intelligendi est simplicissima, non composita ex intellectu possibili & agente, habétque totam perfectionem intentionalem, quasi substantialem, id est, actum primum intelligendi, sive species intelligibiles à DEO acquisitas simul in instanti creationis, non tamen omnem accidentalem, id est, omnem actum secundum intelligendi, sive cognitionem actualem, hunc enim acquirit per propriam operationem, transeundo ab una ad aliam cognitionem. Homo verò præterquam quòd non sit actus purus essendi, insuper quoad essentiam est compositus ex materia & forma, potentia & actu, nec habet omne esse suum physicum simul, sive accidentale, sive substantiale, sed paulatim illud acquirit per nutritionem & augmentationem, attrahendo sibi à rebus alimentum, illúdque depurando, & sibi proportionando; ita præterquam, quòd non sit actus purus intelligendi, sed intelligat per species & cognitiones distinctas, insuper vis illius intelligendi est composita ex intellectu possibili & agente, neque acquirit actum primum intelligendi, id est species, vel actum secundum, sive ipsas cognitiones simul, sed successivè, sumendo species ab objectis externis & sensibilibus, illásque à materialitate depurando, & sibi proportionando. Et sicut idem homo quoad esse physicum constat formâ physicâ, nimirum animâ, quæ simul ordinatur ad materiam, tanquam eius forma, & simul est per se subsistens, tanquam immaterialis, ita quoâd esse intentionale, duplicis generis habet formas intentionales, seu species intelligibiles, alias materiales, receptas in materia & organis corporeis, alias immateriales & subsistentes extra materiam. Denique bruta præter ea, quæ sibi cum homine habent communia, sicut constant formâ physicâ purè materiali, & dependente à materia, ita formas intentionales solùmetiam habent materiales & receptas in materia, hæc obiter. *Probatur jam eadem Maj:* 3. Quòd nimirum implicet substantia immaterialis non intellectualis. Omnis substantia fundat aliquem modum naturalem operandi, proportionatum suo modo essendi; atqui substantia immaterialis, ut talis, habet modum essendi ordinis perfectissimi: est enim perfectioris ordinis, quàm qualecunque accidens, vel substantia materialis, ergo fundat modum naturalem operandi similiter ex suo genere ordinis perfectissimi, & perfectiorem quovis modo operandi naturali cujusvis accidentis, aut substantiæ materialis. Illa autem operatio non potest esse purè transiens, quia talis operatio est valde imperfecta & non vitalis, & inferior multis operationibus substantiarum materialium; ergo debet esse operatio immanens, & quidem vitalis; non potest autem esse materialis, cùm sit operatio substantiæ spiritualis propria; ergo necessariò debet esse spiritualis; atqui operatio spiritualis vitalis, nulla datur, nisi vel intellectio, vel connexa cum intellectione; ergo omnis substantia immaterialis fundat operationem intellectualem, & ita repugnat substantia immaterialis, non intellectualis. *Prob: eadem Maj:* 4. quantò aliqua forma superat imperfectionem materiæ, tantò est perfectiùs activa: materia enim est minimè activa, sed maximè receptiva; sed omnis substantia immaterialis ex ipsa ratione immaterialitatis maximè superat imperfectionem materiæ; ergo est perfectissimè activa; sed operatio vitalis est perfectior non vitali, & inter vitales perfectior est intellectualis; ergo omnis substantia immaterialis est intellectualiter operativa. *Prob. 5. eadem Maj:* Omnis, & sola intellectualis substantia præter id, quòd est, potest fieri omnia, sed omnis substantia immaterialis potest fieri omnia; ergo omnis est intellectualis. *Maj: quoad 1. partem prob:* Omnis enim cognoscens, manendo id quod fuit, fit quodammodo suum objectum cognitum, ut patet per Philos. 3. de *A*nima tex. 37. ubiait: *Anima, est quodammodo ea omnia, quæ sunt, nam quæ sunt aut sunt sensibilia, aut scibilia, est autem scientia quidem scibilia quodā modo, sensus autem sensibilia.* Et ratio est, quia omnis cognoscens fit cognoscens per hoc in actu 1. quòd vel recipiat in se speciem, similitudinem, formam intelligibilem objecti, vel certè, quòd ipsemet per essentiam sit talis species objecti; in actu verò secundo per hoc, quòd producat in se speciem, formam, similitudinem intelligibilem, vitalem objecti; vel certè, quòd ipse sit per essentiam similitudo vitalis ejusmodi objecti, quam similitudinem vocamus cognitionem; atqui

ſpecies intelligibilis & cognitio ſunt repræſentativè intentionaliter ipſum objectum, ſicut legatus Cæſaris eſt repræſentativè moraliter Cæſar; ergo ſicut materia recipiens formam phyſicam v. g. lapidis, vel ligni fit phyſicè lapis, vel lignum, ita intellectus cognoſcens, recipiendo formam intentionalem rei, fit intentionaliter illa ipſamet res. Subſumo: atqui omnis ſubſtantia intellectualis poteſt cognoſcere omnia; omnia enim cadunt ſub rationem formalem ipſius, nimirum ſub rationem entis & veri; ergo omnis ſubſtantia intellectualis præter id, quod eſt, & manendo, quod fuit, poteſt quodammodo fieri omnia. Quod autem etiam ſola hoc poſſit, *probatur*: quidquid eſt præter ſubſtantiam intellectualem, vel nullo modo eſt cognoſcitivum, vel tantùm per ſenſum; atqui res nullo modo cognoſcitiva non poteſt fieri omnia, præter id, quod eſt, quia nec poteſt fieri ſimul alia phyſicè, recipiendo ſimul formam phyſicam rei alterius, ut per ſe patet; nec etiam intentionaliter, recipiendo ſpeciem intentionalem aliorum, ſpecies enim hæ, vel ordinantur ad cognitionem; vel ſunt ipſa cognitio: Res verò tantùm per ſenſum cognoſcitiva, licèt poſſit cognoſcendo fieri aliqua, nimirum objecta ſenſibilia, non tamen omnia, nimirum merè intelligibilia, cùm ſenſus non ſit capax ſpecierum intelligibilium, ſed tantùm ſenſibilium, nec cognitionum intellectualium, ſed tantùm ſenſualium; ergo ſola ſubſtantia intellectualis, præter id, quod eſt, poteſt fieri omnia. *Prob: jam etiam Min.* (quòd nimirum omnis ſubſtantia immaterialis poſſit fieri omnia intentionaliter) ratione ſuprà factâ. Quia quantò ſubſtantia aliqua à materia magis recedit, tantò eſt perfectiùs cognoſcitiva, & conſequenter ſubſtantia, quæ penitus caret materiâ, eſt perfectiſſimè cognoſcitiva, adeóque cognoſcitiva intellectualiter, atqui omnis intellectus poteſt fieri omnia, ut dictum eſt, ergo. 2. quia nullum eſſe intentionale pugnat cum eſſe phyſico ſubſtantiæ immaterialis, cùm ſint diverſi generis, aliunde verò ſubſtantia immaterialis eſt proportionata ad recipiendam quamvis ſpeciem immaterialem cujuscunque rei, cùm ſint ejuſdem Ordinis; ergo omnis ſubſtantia immaterialis poteſt recipere quamcunque ſpeciem immaterialem cujuscunque rei; poſſe autem fieri omniâ intentionaliter non eſt aliud, quàm poſſe recipere omnium rerum ſpecies intentionales. Ergo omnis ſubſtantia immaterialis poteſt aliquomodo, id eſt intentionaliter, fieri omnia; quod erat probandum. *Prob denique 6. Maj*: Intellectus per hoc fit actu intelligens, quòd fiat objectum actu intelligibile, quà tale, ut dictum eſt; atqui objectum quodvis fit per hoc actu intelligibile, quòd ſit abſtractum à materia, vel per ſe, vel per ſui ſpeciem; ergo etiam Intellectus fit per hoc actu intelligens, quòd ſit immaterialis, & abſtractus à materia, & per conſequens immaterialitas ſubſtantiæ eſt ratio intellectualitatis, adeóque repugnat ſubſtantia immaterialis, non intellectualis. *Maj: patet*: quia omnis res fit per hoc aliquid, quòd recipiat alicuius formam, v. g. materia per hoc fit homo, quòd recipiat in ſe formam hominis; atqui intellectus per hoc fit intelligens, quòd recipiat in ſe formam & ſpeciem intentionalem objecti, per ſpeciem autem intentionalem fit res actu & proximè intelligibilis; ergo per hoc fit intellectus actu intelligens, quòd fiat ſuum objectum, in quantum hoc eſt actu intelligibile. *Min: etiam prob*: quia objectum per hoc fit actu intelligibile, quòd uniatur intellectui, ſicut forma lapidis per hoc fit actu forma materiæ, ſeu materiata, quòd uniatur materiæ; atqui non unitur intellectui ſecundùm ſuum eſſe materiale (aliàs lapis entitativè & phyſicè deberet uniri intellectui) ſed unitur vel per ſui ſpeciem impreſſam immaterialem, adeóque à materia abſtractam, vel certè per ſuammet immaterialem entitatem, ergo &c.

Ceterùm licèt Angeli ſint intellectuales, ut hactenus dictum eſt, non datur tamen in illis intellectus poſſibilis, & agens reſpectu objectorum naturalium, niſi æquivocè. Ratio eſt, quia intellectus dicitur poſſibilis 3. de Anim: c. 4. in quantum caret ſpeciebus, quas de ſe habere poteſt; agens verò, in quantum abſtrahere poteſt ſpecies ejusmodi intelligibiles à phantasmatibus, vel rebus; Angelus autem nec ſumit ſpecies rerum naturalium à rebus, nec caret illis aliquando, ſed habet illas à DEO ſibi concreatas, ut infrà oſtendetur, ergo. Dixi 1. *reſpectu objectorum naturalium*, reſpectu enim ſupernaturalium, vel arcanorum alieni cordis, admitto in Angelo intellectum poſſibilem: quia horum ſpecies non habet ſibi congenitas, ut etiam dicetur. Dixi 2. *Niſi æquivocè*; ſi enim quis per intellectum agentem & poſſibilem, intelligeret præcisè potentiam productivam & receptivam cognitionum intellectualium, haud dubiè admittendus erit uterque intellectus in Angelis, ſed hæc acceptio non eſt propria, neque Ariſtotelis, qui primus hujus diviſionis inventor eſt.

Sed contrà 1. Nulla eſt contradictio in ſubſtantia immateriali, non intellectiva; ergo ex immaterialitate Angeli non arguitur intellectualitas. *Confir*: non implicat ſubſtantia immaterialis, nullius rei operativa, ſed hæc non eſſet intellectiva, quia intelligere, eſt agere; ergo. 2. Non implicat ſubſtantia emanativa ex ſe præcisè qualitatum ſpiritualium, non tamen cognitionum, non enim omnis qualitas ſpiritualis eſt cognitio;

nirio; vel certè emanativa quidem cognitionum immaterialium, non tamen intellectionum, cùm non omnis cognitio spiritualis sit intellectio, sed possit dari sensatio indivisibilis, adeóque spiritualis; ergo. 3. Non implicat substantia immaterialis cognoscitiva solorum objectorum sensibilium, idque per cognitiones immateriales hæc autem non esset intellectiva, quia intellectus debet posse etiam cognoscere remota à sensibus, ergo &c. R. 1. *Retorquendo argumentum & Confir*: nulla est contradictio in eo, quòd omnis substantia immaterialis essentialiter fundet intellectualitatem, vel quòd omnis substantia immaterialis sit operativa; ergo ex immaterialitate Angeli rectè arguitur intellectualitas. R. 2. *Ad argumentum Neg: Ant:* & dico ex singulis Conclusionis nostræ probationibus, alias & alias repugnantias talis substantiæ erui posse, ut consideranti ultrò patebit. Addo hîc adhuc unam: Quia omnis substantia immaterialis (imò alia quævis, ut brevi dicetur) est activa; ergo debet posse agere circa objectum sibi proportionatum, ejusdémque secum ordinis, nimirum circa substantiam immaterialem; non potest autem circa hanc agere producendo ipsam realiter, quia substantia immaterialis creatur, quod excedit vires creatas; nec etiam præcisè impellendo, & movendo illam localiter: tum, quia multi negant impulsionem talem existere; tum, quia non decet unam substantiam immaterialem subijci alteri, saltem inferiori, ut ab ea loco pelli possit; tum denique, quia adhuc substantia movens deberet cognoscere motam; ergo debet circa illam posse agere intentionaliter, cognoscendo, & appetendo illam; non potest autem esse cognoscitiva purè materialiter; ergo immaterialiter, seu intellectualiter. *Ad 1. Confirm:* R. *Neg: Assumpt:* Cùm enim intelligere sit operari, eædem rationes, quæ pro conclusione adductæ probant repugnare substantiam immaterialem non intellectivam, probant quoque repugnare substantiam immaterialem, non operativam. Ratio præterea est 1. Quia talis substantia esset, & non esset: esset, ut supponitur; non esset, quia omne esse est propter operari: si enim sufficeret rem esse, ut præcisè sit, nulla excogitari posset superflua: nam omnis hoc haberet, quod esset. 2. Quia esset otiosè, & non esset; Esset, quia esse, & nihil operari, est esse otiosè; non esset, quia otiosum horret natura, adeóque implicat dari esse otiosum à natura. Nec sufficit, quòd illa substantia operaretur suas proprietates: tum, quia difficulter explicari potest, quales eæ essent proprietates, si illa substantia de cætero nullius foret operativa, cùm proprietates physicæ rerum non sint ferè aliæ, quàm potentiæ & qualitates activæ: tum, quia proprietates spectant ad esse perfectum & completum rei, adeóque licèt hujusmodi substantia operaretur suas proprietates, adhuc esset præcisè, ut esset, & consequenter esset otiosè; tum, quia si hoc sufficeret, nulla res excogitari posset superflua, cùm quælibet operetur suas proprietates, supposito, quòd proprietates producantur ab ipsis rebus, & non à generante. 2. Quia talis substantia esset forma, & non esset. Esset, quia omnis substantia immaterialis est forma (informans scilicet, vel assistens) ut sumitur ex dictis Q. 2. art. 2. Non esset, quia omnis forma est activa, cùm è contrario omnis materia sit passiva. 4. Quia esset natura, & non esset. Esset, quia omnis substantia est natura; non esset, quia natura est primum principium motûs & quietis, primum autem principium est principium activum, talis verò substantia non esset activa. *Ad 2. Confir:* R. *Neg: utramque partem assumpti*: Ratio est 1. quia omnis substantia immaterialis debet esse emanativa operationis immaterialis vitalis, ex suo genere perfectissimæ, ut probatum est suprà; talis autem est sola intellectio, vel alia qualitas connexa cum intellectione; 2. Quia, si non repugnaret substantia huiusmodi, daretur defacto, juxta principium positum Q. 1. art. 2. in probat. 2. partis, non datur autem defacto, ut etiam Adversarij supponunt. 3. Quia substantiæ immaterialitas, est ratio cognoscitivitatis, & intellectualitatis, ut etiã suprà ostensum est; ergo repugnat substantia immaterialis non emanativa cognitionis & intellectionis: sicut repugnat substantia animalis rationalis non emanativa sensationis & discursûs, quia animalitas & rationalitas est ratio sentiendi, & discurrendi. *Ad prioris partis probat: dico*, licèt quædam darentur immateriales qualitates, quæ non sint intellectio vel cognitio, tamen ob rationes dictas non potest dari substantia immaterialis, quæ sit illarum præcisè emanativa, & non etiam cognitionum intellectualium. *Ad alterius partis probationem ajo*, esse repugnantiam in adjecto *sensationem indivisibilem*: si enim est cognitio, & est indivisibilis, jam non est sensatio, sed intellectualis cognitio, propter dicenda alibi. *Ad 3. Confir:* R. *iterum Neg: Assumptum*: cognoscere enim sensibilia per cognitiones immateriales, est illa cognoscere, prout abstracta à materia & remota á sensibus (cognitio enim immaterialis est cognitio abstrahens objectum à materia sensibili) atque ita hoc ipso, quòd sic cognoscat sensibilia, poterit etiam cognoscere remota à sensibus. 2. Quia, ut probatum est, omnis substantia immaterialis fundat intellectualitatem, intellectus autem est cognoscitivus etiam remotorum à sensibus; ergo &c.

II. Incorruptibilitas est perfectio altioris ordinis, quàm immaterialitas; sed incorruptibilitas non fundat intellectualitatem, ut patet in corporibus cœlestibus; ergo nec immaterialitas. *Confir:* Dantur accidentia immaterialia, quæ non sunt intellectiva; ergo non omne immateriale est intellectivum. Quod si dicas hoc intelligendum esse de substantijs, *Contrà est*: quia non omne accidens immateriale est intellectio, ergo nec omnis substantia immaterialis est intellectiva. 2. Immaterialitas nec potest esse radix intellectivi, in quantum dicit privationem materiæ, cùm privatio non possit esse radix perfectionis positivæ, nec in quantum dicit aliquid positivum, fundans illam privationem, quia, cùm intellectualitas sit essentialis differentia rei intelligentis, non potest habere causam, sive prædicatum prius se; ergo nullo modo potest esse ratio intellectualitatis. 3. Quando aliqua separata non sunt etiam inadæquatè principiativa alicujus formalitatis, nec conjuncta possunt illam principiare, sed ratio substantiæ de se, nec inadæquatè principiat intellectivum, neque ratio spiritualis, ut patet in charactere sacramentali; ergo hæ duæ rationes neque conjunctę poterunt eam principiare. ℟. *Neg: Maj:* Quis enim non magis appetat, & æstimet, quòd sit homo, quamvis sit corruptibilis, quàm lapis vel adamas incorruptibilis &c. *Adde*, quòd, cùm omnis substantia immaterialis sit etiam incorruptibilis, ut dicetur Art: 6. non autem vicissim, magis sit appetibilis substantia immaterialis, quàm præcisè incorruptibilis. Similiter, quis neget hominem, etiam seclusâ incorruptibilitate animæ, esse similiorem DEO, quia constat parte immateriali, quàm cœlum incorruptibile? illa enim perfectio minùs DEO appropinquat, & assimilat, quæ pluribus imperfectionibus conjungi potest, quæque magis rebus creatis communis est; incorruptibilitas autem præcisè sumpta, conjungi potest cum corporeitate, & consequenter cum imperfectionibus rei corporeæ, quæ sunt maximæ & plurimæ (quas omnes excludit immaterialitas) convenitque pluribus rebus creatis (nimirum, & corporeis, & incorporeis) quàm immaterialitas. *Ad Confir: 1.* ℟. *Conc: Totum.* de solis enim substantijs immaterialibus intelligendum est, quod diximus: *omne immateriale esse intellectivum*, non de immateriali, ut sic, vel de accidentibus immaterialibus. Ratio est, quia intellectivum importat principium vitale quod, quod soli substantiæ convenit, ac proinde in solis substantijs immaterialitas est radix intellectualitatis. *Ad rationem oppositam* disparitas est. 1. Quia sicut non omne accidens materiale est extensio, licèt omnis substantia materialis sit extensa, quia scilicet substantia materialis ordinatur quidem ad extensionem, sed non ad solam, verùm etiam ad alias operationes & accidentia, quæ tamen & ipsa substantiæ materiali proportionari debent, adeóque esse materialia; ita non omne accidens immateriale est intellectio, licèt omnis substantia immaterialis sit intellectiva, quia videlicet substantia intellectiva ordinatur quidem ad intellectionem, sed non ad solam, verùm etiam ad alias perfectiones, & operationes, quæ & ipsæ, cùm substantiæ immateriali proportionari debeant, debent esse immateriales. Disparitas est 2. quia non omnia accidentia immaterialia, sunt immaterialia per se, & ratione sui, sed tantùm per accidens quasi, & ratione alterius, quia nimirum ordinantur ad aliquod immateriale, ut patet in ubicatione immateriali Angeli: hæc enim non est immaterialis per se, & ratione sui, sive quia est ubicatio, cùm detur etiam ubicatio materialis, sed est immaterialis, ratione alterius, quia scilicet est Angelica, & ordinatur ad Angelum, qui per se immaterialis est. Ad intellectionem autem requiritur, ut sit accidens immateriale per se, & ratione sui (per hoc enim distinguitur à cognitione sensuum & phantasiæ, unde etiam intellectio Angeli non est tantùm immaterialis, quia est Angeli, sed etiam quia intellectio est) adeóque non omne accidens immateriale est intellectio; è contra verò omnes substantiæ immateriales, sicut sunt entia per se, ita etiam sunt immateriales per se, & ratione sui, & non propter ordinem ad aliud, & ideo omnes sunt intellectivæ. *Ad 2. Confir:* ℟. *Neg: alteram partem assumpti, & suppotum prob*: sicut enim risibile non est differentia prima, & essentialis rei risibilis, sive hominis, sed rationale, in quo fundatur risibile; ita intellectualitas non est differentia prima & essentialis rei intelligentis, quæ est intelligens, v. g. hominis & Angeli, sed immaterialitas in qua fundatur intellectualitas. *Ad 3. Confir:* ℟. *Neg: Min:* nam sicut per se substantia, & materiale, principiant inadæquatè impenetrabilitatem, ita substantia, & immateriale intellectualitatem. Ratio est, quia intellectivum importat principium vitale, immaterialiter cognoscitivum, quorum prius non nisi substantiæ, posterius non nisi immateriali potest convenire.

IV. Quando affirmatio non est causa affirmationis, neque negatio est causa negationis, atqui affirmatâ materialitate, non necessariò affirmatur *non cognoscitivum*, ut patet in brutis, quæ sunt materialia, & tamen cognoscitiva; ergo etiam negatâ immaterialitate, non necessariò negatur *non cognoscitivum*, adeóque non omnis substantia immaterialis est cognoscitiva, multò minùs intellectiva. *Confir: 1.* Aliqua substantia purè materialis, ut aër, est receptiva specierum intentionalium visibilium; ergo

vicissim

vicissim aliqua substantia purè immaterialis poterit non esse receptiva specierum intentionalium, adeóque nec intellectiva, 2. Eadem est ratio intellectivi & intelligibilis, atqui res materialis potest esse intelligibilis, ergo etiam intellectiva, ergo vicissim res immaterialis potest esse non intellectiva. 3. Si substantia immaterialis essentialiter est intellectiva: ergo summè immaterialis erit summè intellectiva, sed *A*ngeli sunt summè immateriales, carent enim omni materiâ; ergo erunt sumè intellectivi, quod falsum est, cùm hoc soli DEO competat. R. *Dist: Min:* affirmatâ materialitate omnimodâ, non necessariò affirmatur incognoscitivum Neg: affirmatâ materialitate, tantùm secundùm quid, & aliquali, non affirmatur incognoscitivum, subdistinguo: non affirmatur incognoscitivum omnimodè & simpliciter Conc: incognoscitivum aliqualiter Neg: sicut enim juxta gradum immaterialitatis in substantijs crescit gradus cognoscivitatis, ita juxta gradum materialitatis decrescit. Unde, quæ omnimodè sunt materialia, ut elementa, mixta inanimata, plantæ, omnimodè etiam sunt incognoscitiva; quæ verò sunt aliquomodo materialia, aliquomodo immaterialia, ut bruta, sunt similiter aliquomodo cognoscitiva, nimirum objectorum sensibilium, aliquomodo incognoscitiva, nimirum insensibilium &c. Unde falsò supponit argumentum bruta esse omnino materialia: oppositum enim constat ex dictis pro conclusione. *Ad 1. Confir: Neg: Cons:* Ex eo enim, quòd res imperfectior possit habere certam perfectionem, non sequitur, quòd res perfectior possit carere eâ perfectione: potest enim res perfectior habere jus ad perfectionem, ad quam participandam imperfectior habet puram capacitatem. Adde, species visibiles recipi tantùm in aëre materialiter, non autem cum effectu formali potentis proximè videre, audire: quemadmodum recipiuntur in oculo, vel aure animalis. *Ad 2.* R. *Neg: Min:* nam hoc ipso, quòd res fiat intelligibilis, abstrahitur à materia, fitque immaterialis, non quidem physicè & intrinsecè, sed extrinsecè, per speciem sui intentionalem. *Vel Dist: eandem Min:* res materialis potest esse intelligibilis in potentia & remotè, si nimirum abstrahatur à materia Conc: actu & proximè Neg: & *Neg: primam Cons:* ut enim res materialis esset in potentia, & remotè intellectiva, deberet posse physicè & intrinsecè abstrahi à materia, quod implicat, ut verò res materialis sit in potentia intelligibilis, sufficit, ut possit abstrahi à materia extrinsecè per sui speciem. *Ad 3. Neg: Subsumpt:* summa enim immaterialitas non tantùm importat exclusionem omnis materiæ, prout materia significat subjectum quantũ, sed prout significat quodcunq; subjectum, & potentiam passivam, ac receptivam: Talis autem immaterialitas reperitur in solo DEO, non in Angelis, quippe, qui componuntur ex essentia & esse (saltem ratione) naturâ, & subsistentiâ, substantiâ & accidentibus, ut suprà habitum est.

Artic. V. An *Angeli sint substantiæ Volitivæ, & Libertate præditæ?*

R*Esp: Esse. Prob: 1. pars ex Script:* quæ Angelis tribuit operationes voluntatis, ut desiderium 1. Petri 1. peccatum 2. Petri 2. &c. *Prob:* 2. quia non solùm in mente humana, sed etiam Angelica invenitur imago DEI, atqui imago DEI invenitur in mente, in quantum hæc est prædita memoriâ, intellectu, voluntate, ut docet Augustin: lib: 10. de Trinit: c. 11. & 12. ergo etiam in Angelis datur Voluntas. *Prob: 3.* quia vis volendi pertinet ad perfectionem (aliàs non daretur in DEO) invenitúrque in homine; ergo magis in *A*ngelo, qui perfectior est homine. *Prob: 4. à priori.* ostensum est enim *A*ngelos esse intellectivos, atqui omne Intellectivum est Volitivum; ergo Angeli sunt volitivi. *Min: prob:* 1. DEUS & homo, qui sunt duo extrema naturæ intellectualis, sunt necessariò volitivi; ergo etiam omnis natura intellectualis intermedia, adeóque omne omninò intellectivum. *Eadem Min: prob:* 2. si dari posset intellectivum non volitivum, daretur defacto: constitueret enim novum gradum entis, non datur autem, ut omnes fatentur; ergo. *Prob: 3. hæc Min:* Ad omnem aliam formam sequitur aliquis appetitus proportionatus tali formæ: ad formam enim merè naturalem, sequi videmus appetitum innatum, seu naturalem, ad formam verò apprehensam per sensum, appetitum sensitivum; ergo similiter ad formam apprehensam per intellectum sequitur appetitus intellectivus, seu voluntas, & consequenter omne intellectivum volitivum. *Explico:* bonum est, quod omnia appetunt, Ethic: 1, adeóque omnis res appetit suum bonum, utique appetitu sibi congruo & proportionato. Triplicis autem generis res inveniuntur: quædam nullo modo cognoscitivæ; & hæ constant solâ formâ naturali, & physicâ, receptâ in materia, ut sunt inanimata, & plantæ: quædam sunt cognoscitivæ, sed solùm per sensus, & objectorum sensibilium, & hæ præter formam naturalem & physicam, recipiunt in se formas & species intentionales rerum sensibilium, ut viventia sensitiva: quædam denique sunt cognoscitivæ per intellectum omnium omnino cognoscibilium, & in his iterum, præter formam physicam ipsorum, dantur, vel dari possunt formæ, sive species intentionales omnium omnino cognoscibilium. Et quia proprium sensûs est, cognoscere particularia,